

bære over med, at dens to afsnit: Perspektiveringer, hverken er perspektiveringer eller er dækkende for deres underoverskrifter. Og jeg kunne også bære over med, at tekstanalysen og analysen af musikkens funktion var sådan en lidt kedelig én med: Her har vi fem teorier, nu prøver vi at analysere lidt på filmen. Men det hele falder helt sammen, når oplevelsesplanets integration indskrænkes til en halv sides løs snak om forfatterens i almindelighed dårlige fornemmelser under arbejdet.

Vi ved alle, at det er svært at integrere tekstanalyse og oplevelse. Men jeg savner noget om problemerne i det, noget om processen i det, noget kød på at have det dårligt, noget kød på de studerendes oplevelser med filmen og analyseprocessen. Det er altså snyd overfor læseren at love en oplevelsesbaseret analyse, når man leverer en tekstanalyse, som ovenikøbet er mangelfuld. Det er ikke nok at erklære viljen til at inddrage oplevelsen. Det virker som om Ansa Lønstrup har sat sig mellem to stole. På den ene side vil hun gerne inddrage oplevelsen - og på den anden side synes hun lige som dansklæreren, at den er for privat - den har da vist ikke noget med teksten at gøre. Skriv bogen om. Skriv, hvad der faktisk skete indeni dig, og hvad der faktisk skete indeni dine elever i jeres arbejdsproces med filmen. Det havde været interessant. Det er sådan noget vi andre i vores undervisning aldrig har ro til for skoleklokken og tid til for eksamenskravene.

Helle Alrø: TV og Video i fremmedsprogundervisningen. Serie om fremmedsprog nr. 30, Aalborg Universitetscenter 1986, 227 s., kr. 126,-.

Anmeldt af: Inge Heise, lektor ved Ishøj Amtsgymnasium.

Helle Alrøs bog henvender sig til undervisere i fremmedsprog på alle niveauer, og den udfylder helt sikkert et hul, idet der mig bekendt ikke findes megen undervisningsvejledning eller forslag til forløb inden for dette område.

Alrø starter med at undskylde den 'fagsproglige terminologi' og mener ikke selv, at sproget er 'unødigt svært' (s.10). Det vil jeg ikke give hende ret i. De tre første kapitler er ofte ret håbløs læsning: knudrede sætninger, ophobede fremmedordskonstruktioner og samtidig en hyppig legitimation af de anvendte teorier, meget ofte endda gentaget på tysk: alt dette kan ikke være relevant for modtagergruppen, som Alrø også selv nævner som "undervisere i fremmedsprog i Folkeskolen, Gymnasiet, HF, EFG" osv.

Jeg vil ikke gøre et stort nummer ud af at grave i disse tre kapitler, men de kunne naturligvis været blevet gennemskrevet, så den 'læge' læser kunne have haft nemmere tilgang til dem, og det er er beklageligt, at det ikke er sket. Som de står nu, kan jeg kun anbefale, at man, hvilket Alrø også selv foreslår, simpelthen hopper direkte ind til kapitel 4.

Lige et enkelt citat under 'Fremmedsprogspædagogiske konsekvenser': "Den kognitionspsykologiske forskning giver os altså en forklaringsmodel for, hvordan den audiovisuelle perceptionsproces forløber" (s.71). Det kalder jeg ikke-spiseligt sprog! Det irriterer

rer mig også, at Alrø s. 78 indfører nogle, måske i dag blandt forskere gængse, termer indenfor 'den pragmatiske sprogbrugsanalyse': "det lokutionære- det illokutionære og det perlokutionære" (s. 78). Det fremgår tydeligt af de medfølgende forklaringer, at denotativ, konnotativ også havde kunnet bruges - og hvis man nu sigter mod modtagere, der ikke står i forreste række i den universitære forskning, så skylder man dem at bruge begreber, som man kan regne med, at de kender. Det andet er, for at sige det mildt, meget lidt bruger-venligt!

Bortset fra denne, ikke uvæsentlige indvending, er det en kompetent og ihvertfald særdeles grundig, indledning om informationssamfundet, sprog- og mediepædagogik og om den såkaldte "audiovisuelle informations-perception". Mange af de almene overvejelser finder man andre steder, men ikke i sammenhæng som her. Det er generelt i hele bogen velgørende, at Helle Alrø undgår den nedladende og politisk frelste holdning til elevernes medieforbrug. Hun gør klart rede for den fascination, som tv-mediet besidder, og især for de psykoanalytiske mekanismer, der fungerer i underbevidstheden - sat i gang af "billedernes komposition, farver, bevægelse og rytme" (s.41) - i det hele taget er bogen i sin holdning til eleverne og undervisningen progressiv og åben på en meget tiltalende måde.

Det er en bog, der i sin praksis helt tager sit udgangspunkt i vesttysk fjernsyn, men det betyder ikke, at den ikke med udbytte vil kunne anvendes af undervisere i de andre fremmedsprog. Anvisninger og forslag er almene og lette at overføre. s. 53 ff. er der et afsnit, der handler om 'Video som teknisk hjælpemiddel'. Trods de ofte elementære råd så er jeg sikker på, at mange lærere vil være glade for at få at vide, hvordan de kan bruge deres videoptageres forskellige spor til f.eks. indtaling af kommentarer,

oversættelse af svære passager eller til elevernes egen tekstning af et program.

Helle Alrø inddeler sin behandling af TV-stoffet i tre grupper: information - underholdning - reklame, og gennemgår omhyggeligt de tre områder, afsluttende med nogle fine pædagogiske overvejelser omkring, hvorledes dette stof bedst kan bruges i undervisningen (s. 115-154). Som afslutning på en noget ordrig gennemgang af 'analyse af udenlandske tv-tekster' er der s. 106-112 en god sammenfatning, 'Status over tekstanalysen', hvor perspektiv, bevægelse, lys og farve og den narrative struktur gennemgås. Det er lige til at bruge, når man vil gå i gang med en analyse på et område, hvor man måske ikke har så mange erfaringer.

Jeg kunne selv umiddelbart bruge afsnittet om 'analyse af fiktionsserier', også selvom det var en almindelig spillefilm, jeg arbejdede med, idet netop forskellene var interessante.

Fra s. 153 ff gennemgår Helle Alrø et meget stort antal forslag til, hvordan man kan lave undervisningsforløb til arbejde med fremmedsproglige TV-tekster. Alrø er flere gange inde på, at for mange gentagelser og rigid indøvelse af sproglige strukturer kan virke dræbende i undervisningssituationen: hun undgår ærlig talt heller ikke selv den fare i sine forslag! Det er 'kommunikativ kompetens' så det batter, og jeg er personlig skeptisk overfor denne indøvelse af 'sproghandlinger'. I begynderundervisning for voksne, hvor motivationen til at lære et sprog så korrekt som muligt ofte er større end blandt yngre elever, vil der dog sikkert kunne komme noget både fornøjeligt og lærerigt ud af det.

Kap. 5 hedder 'Eleverne producerer video på fremmedsproget'. Hvis man kan undgå at få alt for meget sved på panden under læsningen, så er der skam mange inspirerende forslag. Som

forfatteren fremhæver: eleverne er udmærkede teknikere, og de vil sikkert finde hurtigere ud af det end læreren! Problemet er jo bare, at det tager meget tid -, teknikken glemmes hurtigt og med de klasse-størrelser, man bydes på efg og i handelsskolen, vil det være meget vanskeligt at styre. Men følgende lyder da meget indbydende: "I den første fase diskuterer gruppen, hvilket tema de kunne forestille sig at fremstille på video. Eleverne noterer stikord til de vigtigste indholds-elementer så som personer, tid, sted og handling, og hvordan de forestiller sig at dette indhold kan visualiseres. Hvis eleverne har et højt sprogligt niveau, vil de allerede her kunne kombinere den tekniske færdighedsindlæring med sprogproduktion på fremmedsproget, men ellers kan man lade disse indledende manøvrer foregå på modersmålet. - Produktionen skal højst være 5 minutter eller gerne mindre" (s. 189).

Jo, der er nok at tage fat på for den energiske lærer - der er både ganske korte forløb og mere ambitionse, og een ting er sikkert: det vil mere eleverne, og jeg tror også, at de vil få en fin indlæring i fremmedsproget parallelt med de tekniske glæder.

Helle Alrø fremhæver to ting, som er lidt paradoksale, men ikke desto mindre bestemt rigtige: det vil være et klart formål for enhver bevidst lærer, at elever opøves til større kritik overfor tv-mediet. Uden at fjerne fascinationen ved tv-kiggeriet, kan man gennem analyse, tolkning og ved at producere selv, og derved gennemskue, hvilke mekanismer man aktiverer, gøre eleverne til kritiske med-seere. Dog: "Forsøgsresultaterne har vist, at eleverne ikke har ændret deres tv- og videovaner hverken kvantitativt eller kvalitativt, siden de begyndte med undervisningen i tv-analyse og videoproduktion, men at de har fået en øvet erkendelse af de fak-

torer, der har indflydelse på tv-produkters tilblivelse" (s. 187). - Det synes jeg heller ikke er noget dårligt resultat.

Andrew Chrisell: Understanding Radio. Methuen, London 1986, 236 s., £ 4.95.

Anmeldt af: Per Jauert, adjunkt ved Institut for informations- og medievidenskab, Århus Universitet.

Radioen er forsømt inden for dansk medieforskning. Nok er der forsket i mediet, men indtil nu har der hovedsagelig været tale om spredte institutionsanalytiske og historiske arbejder og de modtagerstudier som DR's medieforskning har udført. Forskning i radiomediets æstetik, dets distinktive træk i forhold til TV og de trykte medier er stadig jomfrueligt område. Slet så galt står det ikke til i det store udland, men mediet har en uomtvistelig underdog-position, også i internationalt perspektiv. Ikke mindst som underviser har man ofte manglet en rimeligt omfattende og samlet introduktion til radiomediet. Og lad det være sagt med det samme: Crisell's bog imødekommer så rigeligt dette behov.

Understanding Radio udkom i efteråret 86 i Methuens serie 'Studies in Communication', der redigeres af John Fiske. Som de øvrige bind i serien har også dette karakter af introduktion 'på højt niveau' - dvs. på universitets-, lærerhøjskole- og seminarieniveau.

Forfatteren er lektor i engelsk og kommunikation ved Sunderland Polytechnic og demonstrerer med sin bog nogle

tiltalende pædagogiske principper. Frem for at satse på en konstant formidling af forskningsresultater formulerer han problemstillinger. Og de mulige løsninger eller svar bliver givet enten i form af teoretiske overvejelser, sammenlignende indholdsanalyser i eksemplarisk miniformat eller ved skitsering af forskningsresultater inden for et meget bredt felt af kommunikative, æstetiske og filosofiske studier. Den flydende, let causerende stil letter tilegnelsen. Og de grundige, opsummerende afsnit og forslagene til arbejdsopgaver og selvstudier, der er placeret ved afslutningen af hvert kapitel, profilerer pointerne. Dette sammen med et omfattende index og en fyldig bibliografi understreger værket's nytteværdi også som håndbog.

I det indledende kapitel forsøger Crisell at indkredse de distinktive træk ved radiomediet. Hvad kan 'det blinde medium', som andre medier ikke kan? Ved at reflektere over mediets særtræk i forhold til andre kommunikationsmodi får han præciseret, at det visuelle som er dominerende i enhver perception, ikke eksklusivt er forbundet med selve synssansen, men ofte i høj grad også til forestillingsevnen. At være henvist til at danne 'hørebilleder' til at skabe mening og formidle oplevelser gennem ord, lyde, musik og stilhed skal altså ikke opfattes som radioens handicap, men som en udfordring til mediets brugere - til producenterne og lytternes billeddannende kreativitet.

Begge aktørfelter i processen drages ind i bogens tre hovedkapitler, som består af minutiøse gennemgange af de dominerende radiogenrer: nyheder og aktualitetsstof, radiodramatik og underholdning og til slut telefonprogrammer og de nyere blandingsgenrer. Med radioen som det centrale men med stadige sammenligninger med andre medier undersøger Crisell, hvad man kan udtrykke gennem de forskellige gen-

rer og hvilke funktioner de kan tænkes at have for lytterne.

Teoretisk støtter forfatteren sig til semiologien i dens angelsaksiske udgave (Pierce) ved beskrivelsen af radioens auditivt formidlede tegn: ordene, musikken, lydene og pauserne kan have skiftende funktioner som ikoner, indekser og symboler. Hvor TV skaber mening gennem kombinationen af lyd og billeder er radioens koder mere bredspektrede i blandingen af mundtlige fortælleformer og skriftsprogslig tradition: fra den autoritative, anonyme og rigssproglige nyhedsoplæser til den subjektive, slangprægede disk-jockeys small-talk.

Konklusionen på de grundige genregennemgange er, at radioen har udviklet sig til at være et sekundært medium, hvad Crisell opfatter både som en fordel og en ulempe. Fordelen er, at radioen ikke kræver lytternes konstante og fulde sanseopmærksomhed (hvad den gjorde i radioens barndom), men at lytningen kan foregå som akkompagnement til andre aktiviteter. Ulempen er, at nok bliver radioen brugt mere. Den tages med i flere sammenhænge, men der lyttes mindre. De klassiske radiogenrer taber terræn i programfladerne til fordel for ny hybridformer - tydeligst i de mange nærradioers lokale mix af nyheder, musik, service- og telefonprogrammer. Crisell beklager ikke denne udvikling, men ser i decentraliseringen og afprofessionaliseringen af radiomediet nogle udviklingsmuligheder - også rent programæstetisk. De kulturpolitiske og organisatoriske betingelser for denne vision lægger han ikke frem - men jeg deler gerne hans optimisme.